

Nieuwsbrief rechtsgeschiedenis – december 2008 zie ook: www.rechtsgeschiedenis.be

Woord vooraf

Geachte lezer,

We zijn alweer aanbeland bij het laatste nummer van de Rechtshistorische Courant van dit jaar... Het *Jaer des Heeren 2008* is voorbijgevlogen en velen onder U kunnen met oprecht genoeg terugblikken op een productief jaar vol congressen en publicaties. Zonder enige moeite hebben wij nummer na nummer kunnen vullen met de parels van het zweet uwer aanschijs, die getuigen van de bruisende activiteit binnen het vakgebied van de rechtsgeschiedenis. Wij zien alvast uit naar volgend jaar!

Rechtsgeschiedenis bevindt zich niet op een eiland en ook “*de buitenwereld*” neemt van tijd tot tijd akte van onze verwezenlijkingen. In de rubriek “*zeg het eens met een bloemetje*” kunnen wij U met genoeg meedelen dat **Derk Venema** recent de prestigieuze studieprijz van de Stichting Praemium Erasmianum toegekend gekregen heeft, voor zijn proefschrift “*Rechters in oorlogstijd: de confrontatie van de Nederlandse rechterlijke macht met nationaal-socialisme en bezetting*”. Deze stichting reikt jaarlijks maximaal 5 studieprijzen van € 3.000 uit voor ‘uitzonderlijke dissertaties op het gebied van de geestes- en maatschappijwetenschappen’. (zie www.erasmusprijs.org).

Verder vroeg Alain Wijffels ons om U nogmaals op het hart te drukken dat de ochtendzitting van het B/NL colloquium in LLN zo gepland is dat iedereen ruimschoots de tijd zal hebben om in LLN een middagmaal te nuttigen en vandaar de Academie in Brussel te bereiken. Alain, die fles champagne en die gesigneerde luxe-editie van de uitgave over uw idool Gentili voor onder de kerstboom hebben wij nu wel verdiend, denken wij!

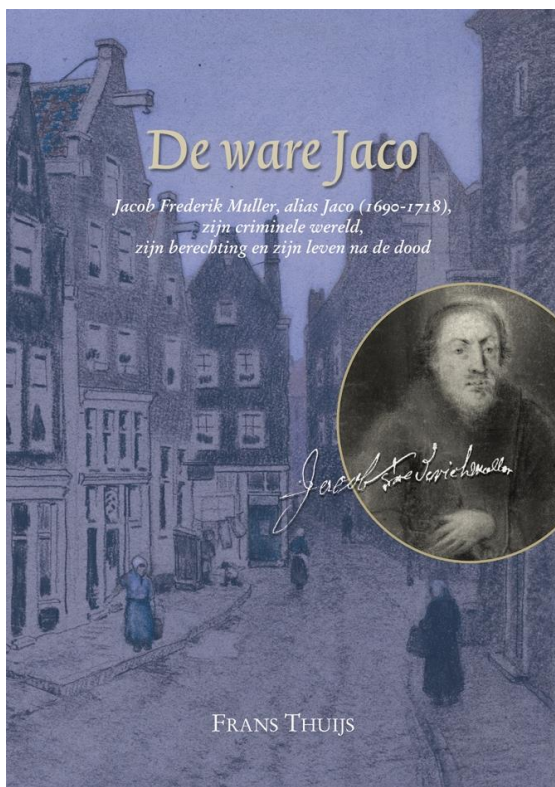
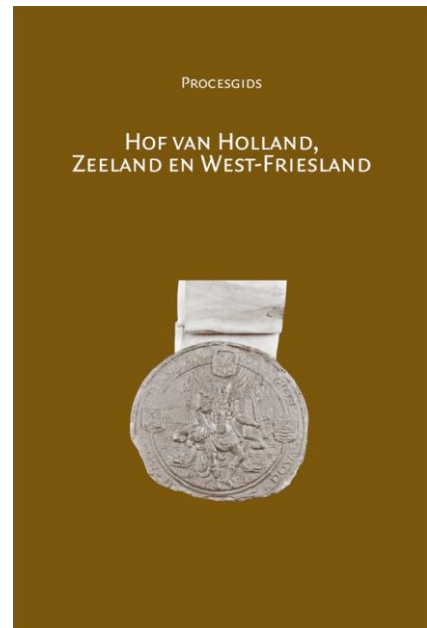
Prettige eindejaarsfeesten temidden van uw geliefden,

D. Heirbaut & B. Debaenst

Recente publicaties:

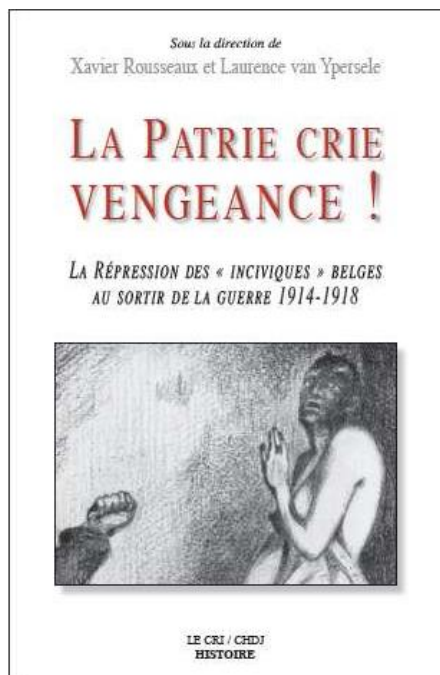
LE BAILLY, M.-Ch., Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland, Hilversum, Verloren, 2008, 160 p. ISBN 978-90870405-67. (€ 16)

Het belangrijkste gerechtshof in de Nederlandse gewesten vóór 1811 was het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland. Burgers konden er procederen of tegen een vonnis van een lagere instantie in beroep gaan. Het Hof of de Raad van Holland was de opvolger van de oude grafelijke raad die al onder de Beierse hertogen functioneerde. Tot ver in de zestiende eeuw behield het Hof van Holland politieke bevoegdheden, maar in de praktijk kwam de nadruk steeds meer te liggen bij de justitiële taak. Onder de Bourgondisch-Habsburgse hertogen groeide het Hof uit tot een professionele rechterlijke instelling. Deze procesgids wijst de weg in de talrijke civiele procedures die voor het Hof gevoerd konden worden. Aan de hand van concrete voorbeelden wordt duidelijk in welke series boeken of documenten gezocht moet worden naar rechtszaken uit de bijna vier eeuwen van het bestaan van het Hof. Deze gids is tot stand gekomen dankzij de medewerking van het Nationaal Archief, waar het archief van het Hof (1428-1811) bewaard wordt.

THUIJS, Frans, De ware Jaco. Jacob Frederik Muller, alias Jaco (1690-1718), zijn criminele wereld, zijn berechting en zijn leven na de dood, Hilversum, Verloren, 2008, 443 p. ISBN 978-90870403-14 (€ 29)

Jaco, Sjaco of Sjakoo, bij het Amsterdamse gerecht bekend als Jacob Frederik Muller, werd na een proces van tweeënehalf jaar op 6 augustus 1718 op de Dam voor het stadhuis geradbraakt wegens een aantal overvallen. In de herinnering leefde hij voort als een boef, tevens weldoener, die opereerde vanuit zijn 'fort' op de Elandsgracht. In zijn proefschrift beschrijft Frans Thuijs de wereld waarin Jaco leefde, zijn criminele loopbaan, zijn bijzondere berechting en wat men van hem heeft gemaakt na zijn dood. Dit is de publiëksuitgave van het proefschrift van Thuijs over de naamgever van boekhandel Het Fort van Sjakoo.

ROUSSEAUX, Xavier et VAN YPERSELE, Laurence (red.), *La Patrie crie vengeance ! La Répression des « inciviques » belges au sortir de la guerre 1914-1918*, Louvain-la-Neuve, CHDJ, 2008, 444p. ISBN 978-2-8710-6493-0 (€ 25,-)

La répression des « inciviques » belges au sortir de la Guerre 1914-1918.

Novembre 1918 représente une date-clé pour la Belgique. La joie de la population est mêlée de tristesse et de haine : le cauchemar de la Grande Guerre est fini, l'occupant quitte le territoire et l'heure des règlements de compte sonne enfin. Comment les diverses composantes de la société belge ont vécu la fin de cette Grande Guerre, quelle(s) images ont-elles gardé de la répression des inciviques et quelle influence ces images exerceront sur la répression suivante ? A travers la presse et les archives judiciaires, ce livre interroge, dans une première partie,

l'ampleur des violences populaires au lendemain de l'Armistice ; quelles furent les personnes visées par ces violences et comment les comprendre ? Une deuxième partie brosse un tableau général de la répression judiciaire en Belgique. Cette répression fut-elle planifiée ? Quels ont été les groupes sociaux les plus sévèrement épurés ? Y a-t-il eu des différences géographiques, linguistiques, politiques dans l'épuration ? Comment s'acheva la répression ? Comment la justice et son action furent-elles perçues ? Une troisième partie met à jour les imaginaires à l'œuvre tout au long de la répression. Au nom de quoi, les opinions publiques réclament-elles vengeance ? Quelle vision ont-elles de la justice et des traîtres ? Comment se représentent-elles la Patrie et la guerre qui vient de s'achever ? Dans la dernière partie, une plongée au cœur de procès particuliers permet d'approcher au plus près des parcours individuels, la complexité des sentiments et des images suscités par l'occupation et la répression des inciviques.

BROM, Christian, *Urteilsbegründungen im « Hoge Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland » am Beispiel des Kaufrechts im Zeitraum 1704-1787*, (Rechtshistorische Reihe, 377) Peter Lang, Frankfurt, 2008, 440 p. ISBN 978-3-631-58318-0 (+/- € 68,50)

Gegenstand dieser Arbeit sind die Begründungen der Entscheidungen des obersten Gerichtshofs der niederländischen Provinzen Holland, Seeland und West-Friesland aus dem Zeitraum 1704-1787. Das Gericht hat seine Urteile nicht begründet. Gleichwohl sind die Erwägungen der Richter in den unveröffentlichten offiziellen Aufzeichnungen des Gerichts und andererseits in den privaten Notizen einzelner Richter, den Observationes Tumultuariae des Cornelis van Bijkershoek, Willem Pauw und Johan van Bleiswijk erhalten. Ziel der Arbeit war eine Untersuchung, ob die fehlende Veröffentlichung der Urteilsbegründungen Auswirkungen auf die Entscheidungen des Gerichts hatte. Mithilfe der privaten Aufzeichnungen und der offiziellen Quellen wurden dazu am Beispiel des Kaufrechts die Entscheidungen des Gerichts vor dem Hintergrund der römisch-holländischen Dogmatik und unter Berücksichtigung des Prozessrechts untersucht.

SIRKS, A.J.B., *The Theodosian Code. A Study*, Friedrichsdorf 2007 (Studia Amstelodamensia XXXIX), x + 300 p. (te verkrijgen via www.bod.de, www.buecher.de en www.amazon.de)

Actes des Journées internationales de la Société d'Histoire du Droit

De handelingen van het congres over “Le Droit, les affaires et l’argent” dat gehouden werd in Dijon in 2007 naar aanleiding van de 200ste verjaardag van de Code de commerce zijn verschenen en kunnen besteld worden. Zij vormen het 65ste deel van de Mémoires de la Société pour l’histoire du droit et des institutions des anciens pays bourguignons (MSHDB).

Wij vermelden deze handelingen hier omdat een aantal auteurs uit de lage landen deelgenomen hebben aan het congres.

Verdere info vindt U op <http://www.u-bourgogne.fr/HISTOIREDDROIT/>

Kalender :

➔ **maandag 15 december 2008 : Gentse Rechtshistorische Causerieën:**

Aniceto Masferrer: “*The Legal history of Spain*”

Gent, rechtsfaculteit, lokaal 2.08, 16u, toegang gratis, aansluitend receptie, gelieve voorafgaand aan te melden bij bram.vandael@ugent.be

← **4 november 2008 – 28 februari 2009 : Tentoonstelling 1918. De kanonnen zwijgen: opnieuw vrede?**

Meer info: www.arch.arch.be

Histoire du droit et de la justice :
une nouvelle génération de recherches

Justitie- en rechtsgeschiedenis:
een nieuwe onderzoeksgeneratie

10-11-12 DEC. 2008

Collège Thomas More - More 51
 Place Montesquieu 2
 1348 Louvain-la-Neuve

Info : www.chdj.be

Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten

Colloquium Comité Rechtsgeschiedenis

***National Constitutional Traditions
and European Constitutionalisation***

***Nationale grondwettelijke tradities en de vorming van een
Europese constitutionele ordening***

***Speakers: A. Kinneging (Leiden), L. Lacché (Macerata), A. Lyon (Plymouth),
B. Pieroth (Münster), M. Troper (Paris). Chair: A. Wijffels (Leiden/Louvain)***

All papers will be presented in English. Admission free.

**Rubensauditorium Paleis der Academiën, Hertogsstraat 1, 1000 Brussel
Friday 12 December 2008
From 2:15 (s.t.) to 6:00 p.m.**

→ vrijdag 5 december 2008: studiedag SOMA/CEGES :

“Historisch onderzoek en privacywetgeving”

meer info: www.cegesoma.be

→ vrijdag 5 december 2008: doctoraatsverdediging (Gent):

Donald Weber: *“Automobilisering en de overheid in België voor 1940. Besluitvormingsprocessen bij de ontwikkeling van een conflictbeheersingssysteem.”*

Praktische info: Het Pand, Onderbergen Gent, 16u30, zaal Blanquart, aansluitend receptie

→ maandag 8 december 2008 (18u): lezing MPI Frankfurt:

Thomas Maisen: *“Wie die Jungfrau zum Staat kam. Bilder der Souveränität in der Frühen Neuzeit“*

→ woensdag 10 december 2008: Seminarie SOMA/CEGES:

De invloed van het UVRM op de studie van de geschiedenis (nav de 60ste verjaardag van het UVRM)

meer info: www.cegesoma.be

→ donderdag 11 – vrijdag 12 december 2008: Congres: Tilburg:

Law and Religion in the Roman Republic

meer info: www.lawandreligionintheromanrepublic.com

→ 12-15 november 2009: meeting van de American Society of Legal History – Dallas (Texas, USA)

info: <http://www.h-net.org/~law/ASLH/conferences/future.htm>

Weetjes

Site

Wij wensen U te wijzen op de volgende interessante website van de United Nations Audiovisual Library of International Law : <http://forum.archieven.org/index.php?topic=18554.0>

Sinterklaas en de kerstman voor rechtshistorici

De grafische voorstelling van de rechtsgeschiedenis heeft een lange traditie : men denke aan de verluchtingen van Middeleeuwse handschriften van de *corpora iuris*, aan de door Belgische en Nederlandse rechtshistorici steeds opnieuw gerecycleerde plaatjes van de praktijkwerken van Damhouder, aan de door Professor Spruyt enkele jaren geleden bestudeerde Digestentegels... om maar enkele voorbeelden te noemen. De cartooncultuur is niet achterwege gebleven : in de V.S. werden ook nog de voorbije jaren verschillende stripverhalen over de Amerikaanse Constitutie en de grondwettelijke geschiedenis gepubliceerd (*The United States Constitution: A Graphic Adaptation* by Jonathan Hennessey and Aaron McConby [2008], *The U.S. Constitution (Graphic Library, Cartoon Nation)* by Peterson and Christine [2008], *The Creation of the U.S. Constitution (Graphic History)* by Michael Burgan, Purcell, and Gordon [2007], *Constitution Construction (Chester the Crab's Comics with Content Series)* by Bentley Boyd [2003] – een greep uit de productie van de voorbije jaren, soms in de authentieke Amerikaanse cartoontraditie); de Spaanstalige romanisten kunnen hun studieobject de nodige diepgang geven door Rueda Gomez's *Historia grafica der derecho romano: Instituciones politicas, fuentes, procedimiento* [1992], enz. Het Franse Institut international d'histoire du notariat publiceerde in 1995 een volwaardig stripverhaal: *La grande histoire du notariat*. De laatste jaren ontpopte collega A. Laingui zich in twee kostbare werken als een nieuwe illustrator van de Franse rechtsgeschiedenis (*Adages et maximes de droit*, en *Curiosités de l'histoire du droit*). Het initiatief is kennelijk aangeslagen, want dezelfde Franse juridische uitgever geeft nu, met de eindejaarsfeesten in zicht, een nieuw *coffee-table book* uit, nu van een oud-lid van de Franse Raad van State, Jean-François Théry, die onder de titel *Scènes de la jurisprudence administrative* [2008] een geïllustreerd commentaar van enkele mijlpaalarresten uit de geschiedenis van het Franse administratief recht aanbiedt. In ons tijdperk waar geen rechtshistorisch onderwijs meer zonder de nodige Powerpoint illustraties mogelijk is, kunnen de plaatjes in naïeve stijl goed van pas komen om de steeds slinkende *attention span* van onze rechtenstudenten zij het hoe tijdelijk ook te garanderen. Nu de Fransen en Duitsers een gezamenlijk handboekje geschiedenis voor de middelbare scholen tot stand hebben gebracht, zou je verwachten dat er een gezamenlijk Belgisch-Nederlands universitair handboek voor rechtsgeschiedenis mogelijk moet zijn – desnoods in de vorm van een stripverhaal. J.M. Kemper in Brussel, dat moet je toch grafisch kunnen voorstellen ?!

Paul Brand Goes on Air - of: Europees ius commune in een uitgebreide EU

Voor de rasechte common lawyers is de mogelijke convergentie tussen common law en de romanistisch geïnspireerde continentale Europese rechtssystemen uit den boze. Om een dergelijke convergentie te bezweren worden geen middelen gemeden - ook niet een innoverende rechtshistorische argumentatie, zoals moge blijken uit de hiernavolgende bijdrage op 24 september 2008 op de website van de BBC gepubliceerd:

Is English law related to Muslim law? - By Mukul Devichand

In London's historic "Inns of Court", barristers practise law in the shadow of the distinctive medieval Temple Church. But does English law really owe a debt to Muslim law? For some scholars, a historical connection to Islam is a "missing link" that explains why English common law is so different from classical Roman legal systems that hold sway across much of the rest of Europe. It's a controversial idea. Common law has inspired legal systems across the world. What's more, calls for the UK to accommodate Islamic Sharia law have caused public outcry. The first port of call when looking for an eastern link in the common law is London's Inns of Court. "You are now leaving London, and entering Jerusalem," says Robin Griffith-Jones, the Master of the Temple Church, as he walks around its spectacular rotunda. The church stands in the heart of the legal district and was built by the Knights Templar, the fierce order of monks-turned-warriors who fought Muslim armies in the Crusades. London's historic legal district, with its professional class of independent lawyers, has parallels with the way medieval Islamic law was organised. In Sunni Islam there were four great schools of legal theory, which were often housed in "madrassas" around mosques. Scholars debated each other on obscure points of law, in much the same way as English barristers do. There is a theory that the Templars modelled the Inns of Court on Muslim ideas. But Mr Griffith-Jones suggests it is pretty unlikely the Templars imported the madrassa system to England. They were suppressed after 1314 - yet lawyers only started congregating in the Inns of Court after the 1360s.

Perpetual endowment

This doesn't necessarily rule out the Templars' role altogether. Medieval Muslim centres of learning were governed under a special legal device called the "waqf" under which trustees guaranteed their independence. In an oak-panelled room in Oxford, historian Dr Paul Brand explains the significance of the 1264 statute that Walter De Merton used to establish Merton College. He was a businessman with connections to the Knights Templar. The original 1264 document that established Merton has parallels with the waqf because it is a "perpetual endowment" - a system where trustees keep the college running through the ages. It's been used as a template across the Western world. Dr Brand says many branches of Western learning, from mathematics to philosophy, owe a debt of gratitude to Islamic influence. Advanced Arabic texts were translated into European languages in the Middle Ages. But there's no record of Islamic legal texts being among those influencing English lawyers. And Dr Brand pointed out the Knights Templar were, after all, crusaders. They wanted to fight Muslims, not to learn from them, and they were rarely close enough to observe their institutions at work. But the fact remains that England in the Middle Ages had very distinct legal principles, like jury trial and the notion that "possession is nine tenths of the law". And there was one other place in Europe that had similar legal principles on the books in the 12th Century.

Jury trial

From the end of the 9th to the middle of the 11th Century, Sicily had Muslim rulers. Many Sicilians were Muslims and followed the Maliki school of legal thought in Sunni Islam. Maliki law has certain provisions which resemble English legal principles, such as jury trial and land possession. Sicily represented a gateway into western Europe for Islamic ideas but

it's unclear how these ideas are meant to have travelled to England. Norman barons first invaded Sicily in 1061 - five years before William the Conqueror invaded England. The Norman leaders in Sicily went on to develop close cultural affinities with the Arabs, and these Normans were blood relations of Henry II, the English king credited with founding the common law.

But does that mean medieval England somehow adopted Muslim legal ideas?

There is no definitive proof, because very few documents survive from the period. All we have is the stories of people like Thomas Brown – an Englishman who was part of the Sicilian government, where he was known in Arabic as "Qaid Brun". He later returned to England and worked for the king during the period when common law came into being. There is proof he brought Islamic knowledge back to England, especially in mathematics. But no particular proof he brought legal concepts. There are clear parallels between Islamic legal history and English law, but unless new historical evidence comes to light, the link remains unproven.

Met vriendelijke groeten,

Dirk Heirbaut
Bruno Debaenst
M.m.v.
Chris Coppens
Frederik Dhondt
Margreet Duynstee
Sjoerd Faber
Rik Opsommer

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze lijst laten verspreiden of wilt U dat een collega of vriend aan deze lijst toegevoegd wordt, mail dan naar een van de editors:

Dirk.heirbaut@ugent.be
Bruno.debaenst@ugent.be
s.faber@rechten.vu.nl
archieff@ieper.be
M.C.I.M.Duynstee@law.leidenuniv.nl
e.c.coppens@planet.nl

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be

Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 300 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, wilt U dat dan laten weten door een e-mailtje naar:

Dirk.heirbaut@ugent.be

Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden.

Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.